

Φύλλο Εργασίας

Το δικαστήριο των Πνευματικών Δικαιωμάτων

Περίληψη της Υπόθεσης

Η εκπαιδευτικός Μαρία δημιούργησε ένα βίντεο για το μάθημα της Ιστορίας, το ανέβασε στο YouTube και το κοινοποίησε στους μαθητές της, χωρίς να αναφέρει τους δημιουργούς ή να ελέγξει τις άδειες χρήσης για το περιεχόμενο που χρησιμοποίησε.

Το βίντεο περιλάμβανε:

1. **Ένα πίνακα του 17ου αιώνα** που ανήκει στο Δημόσιο Τομέα.
2. **Μια φωτογραφία** με άδεια Creative Commons (CC BY) από τον ιστότοπο **Wikimedia Commons**.
3. **Ένα απόσπασμα από βίντεο ντοκιμαντέρ** στο YouTube, που θεώρησε ότι καλύπτεται από Δίκαιη Χρήση.
4. **Μια μουσική σύνθεση** με διαφορετική άδεια Creative Commons (BY-NC-SA)
5. **Ένα μοντέρνο γραφικό** που βρήκε στο Διαδίκτυο χωρίς καμία ένδειξη άδειας χρήσης.
6. **Ένα κομμάτι κειμένου** που δημιουργήθηκε από Τεχνητή Νοημοσύνη για να περιγράψει με μεγαλύτερη σαφήνεια και ακρίβεια το ιστορικό γεγονός.

Ρόλοι

- ✓ Εκπαιδευτικός – Κατηγορούμενη
- ✓ Δικαστής: Θα αποφασίσει ποιες ενέργειες πρέπει να γίνουν
- ✓ Κάτοχος Πίνακα 17ου αιώνα
- ✓ Κάτοχος Φωτογραφίας με άδεια CC BY
- ✓ Ειδικός στη Δίκαιη χρήση για το Απόσπασμα βίντεο ντοκιμαντέρ
- ✓ Κάτοχος Μουσικής σύνθεσης με άδεια CC BY-NC-SA
- ✓ Κάτοχος Γραφικού χωρίς άδεια
- ✓ Ειδικός στη Τεχνητή Νοημοσύνη για Κείμενο από τεχνητή νοημοσύνη

Η κάθε ομάδα θα αναλάβει από έναν ρόλο και θα πρέπει να μελετήσει το υλικό που της δίνεται ώστε να μπορέσει να αναφέρει στο δικαστήριο αν έγινε παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων και να στηρίξει την άποψη της. Τέλος, ο δικαστής λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουν ειπωθεί στο δικαστήριο θα πρέπει να λάβει την απόφαση του για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν. Ακολουθεί το υλικό που έχει να μελετήσει η κάθε ομάδα.

Κάτοχος Πίνακα 17ου αιώνα

Η πνευματική ιδιοκτησία δεν διαρκεί για πάντα. Διαρκεί από τη στιγμή που θα δημιουργηθεί το έργο και για 70 χρόνια μετά από θάνατο του δημιουργού. Έπειτα το έργο ανήκει στο Δημόσιο Τομέα.

Συνεπώς, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε δημιουργίες άλλων, χωρίς να παραβιάζουμε τα πνευματικά τους δικαιώματα, αν τα έργα αυτά ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα.

Τα έργα που ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα (όπως εικόνες, ήχοι, βιβλία, κείμενα, φωτογραφίες, ταινίες, επιστημονικά άρθρα κ.ά.) δημιουργήθηκαν πριν πολλά χρόνια και δεν προστατεύονται πια από πνευματικά δικαιώματα. Επομένως, είναι ελεύθερα για αντιγραφή, τροποποίηση και διαμοιρασμό.

Ειδικός στη Δίκαιη χρήση για το Απόσπασμα βίντεο ντοκιμαντέρ

Ένας τρόπος να χρησιμοποιήσουμε τις δημιουργίες των άλλων χωρίς να παραβιάζουμε τα πνευματικά τους δικαιώματα είναι η **Δίκαιη Χρήση**. Αποτελεί εξαίρεση του νόμου πνευματικών δικαιωμάτων.

Επιτρέπει να χρησιμοποιούμε τις δημιουργίες των άλλων, χωρίς την άδειά τους, αρκεί να αναφέρουμε το όνομα τους και να τηρούμε τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η **φύση** της εργασίας μας είναι δημιουργική.
- Ο **σκοπός** της αφορά σε εκπαίδευση, έρευνα, ενημέρωση ή κριτική.
- Η **ποσότητα** των πληροφοριών που χρησιμοποιούμε είναι περιορισμένη.
- Η **χρήση** της είναι μη κερδοσκοπική.

Κάτοχος Φωτογραφίας με άδεια CC BY &

Κάτοχος Μουσικής σύνθεσης με άδεια CC BY-NC-SA

Οι άδειες Creative Commons είναι ο δημοφιλέστερος τύπος αδειών πνευματικών δικαιωμάτων. Ανήκουν σε έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό, που προσφέρει έναν απλό και δωρεάν τρόπο αδειοδότησης των ψηφιακών μας έργων. Δίνουν τη δυνατότητα στους δημιουργούς να ορίζουν σαφώς τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που θέλουν να παραχωρήσουν στους άλλους, ώστε να μη χρειάζεται να τους ζητούν άδεια κάθε φορά που θέλουν να χρησιμοποιήσουν τις δημιουργίες τους.

Υπάρχουν 4 βασικοί τύποι δικαιωμάτων Creative Commons:

(BY)
Αναφορά στον
αρχικό δημιουργό
(Attribution)

(NC)
Απαγόρευση
εμπορικής χρήσης
(Non-Commercial)

(ND)
Απαγόρευση
δημιουργίας
παραγώγων έργων
(No Derivatives)

(SA)
Διανομή του παραγόμενου
έργου με τους όρους της
αρχικής άδειας
(Share alike)

Ο συνδυασμός των παραπάνω τύπων δικαιωμάτων οδηγεί σε **έξι** διαφορετικούς τύπους αδειών. Μέσω των οποίων οι δημιουργοί πρωτότυπων έργων δηλώνουν πόσα και ποια δικαιώματα θέλουν να εκχωρήσουν στους άλλους. Όλες οι άδειες προβλέπουν ότι όποιος χρησιμοποιεί το έργο θα πρέπει να κάνει αναφορά στον αρχικό δημιουργό, διασφαλίζοντας τη φήμη του.

ΟΙ ΑΔΕΙΕΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΡΓΑ

 ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ Μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει εμπορικά το έργο μου; ✓ Μπορεί κάποιος να τροποποιήσει το έργο μου; ✓	 ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ-ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ Μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει εμπορικά το έργο μου; ✗ Μπορεί κάποιος να τροποποιήσει το έργο μου; ✓	 ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ-ΟΧΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΡΓΑ Μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει εμπορικά το έργο μου; ✗ Μπορεί κάποιος να τροποποιήσει το έργο μου; ✗
 (MUST ALSO BE LICENSED BY-SA) ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ Μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει εμπορικά το έργο μου; ✓ Μπορεί κάποιος να τροποποιήσει το έργο μου; ✓	 ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΟΧΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΡΓΑ Μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει εμπορικά το έργο μου; ✓ Μπορεί κάποιος να τροποποιήσει το έργο μου; ✗	 (MUST ALSO BE LICENSED NC-BY-SA) ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ-ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ Μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει εμπορικά το έργο μου; ✗ Μπορεί κάποιος να τροποποιήσει το έργο μου; ✓

Κάτοχος Γραφικού χωρίς άδεια

Η νομοθεσία που σχετίζεται με τα πνευματικά δικαιώματα προστατεύει τα δημιουργήματα του ανθρώπινου νου που είναι πρωτότυπα και δίνει στον δημιουργό τους δύο αποκλειστικά δικαιώματα:

1. το αποκλειστικό δικαίωμα να εκμεταλλεύεται τα έργα του όπως θέλει, βγάζοντας ακόμα και χρήματα από αυτά (περιουσιακό δικαίωμα) και
2. το αποκλειστικό δικαίωμα να αναγνωρίζεται ως ο δημιουργός των έργων του και να αποφασίζει αν και πώς θα χρησιμοποιηθούν τα έργα αυτά από τους άλλους (ηθικό δικαίωμα).

Συνεπώς, αν θέλουμε να αξιοποιήσουμε κάποιο έργο που δεν είναι δικό μας, θα πρέπει να πάρουμε την άδεια του δημιουργού για όσο διάστημα ισχύουν τα πνευματικά του δικαιώματα (δηλαδή έως και 70 χρόνια μετά τον θάνατό του).

Ειδικός στη Τεχνητή Νοημοσύνη για Κείμενο από τεχνητή νοημοσύνη

Τι γίνεται όταν ένα πρόγραμμα Τεχνητής Νοημοσύνης δημιουργεί ένα έργο (κείμενο, εικόνα, ήχο, βίντεο); Εδώ τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα καθώς σε πολλές χώρες, τα πνευματικά δικαιώματα προϋποθέτουν ανθρώπινη δημιουργία.

Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία ακολουθεί και η Ελλάδα, απαιτεί ένα έργο να έχει δημιουργηθεί από άνθρωπο για να προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα. Συνεπώς, έργα που δημιουργούνται από την Τεχνητή Νοημοσύνη, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, δεν προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα.

Μια **καλή πρακτική** όταν χρησιμοποιούμε έργα που έχουν δημιουργηθεί από την Τεχνητή Νοημοσύνη είναι να γίνεται αναφορά στην τεχνητή νοημοσύνη ως πηγή δημιουργίας και επαλήθευση των όρων χρήσης της πλατφόρμας που το παρήγαγε.

Ανάλυση Πνευματικών Δικαιωμάτων

Στο πίνακα που ακολουθεί η κάθε ομάδα συμπληρώνει αν και ποια παραβίαση έγινε και τα επιχειρήματα της.

Ρόλος	Είδος Παραβίασης	Επιχειρήματα και λεπτομέρειες	Ενέργειες Δικαστή
Κάτοχος Πίνακα 17ου αιώνα	Όχι, δεν έκανε κάποια παραβίαση.	Η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί από τη στιγμή που θα δημιουργηθεί το έργο και για 70 χρόνια μετά από θάνατο του δημιουργού.	
Κάτοχος Φωτογραφίας με άδεια CC BY	Ναι, γιατί δεν ανέφερε τον δημιουργό.	Η κυρία σύμφωνα με τον νόμο έπρεπε να αναφέρει από που πήρε τις πληροφορίες.	
Ειδικός στη Δίκαιη χρήση για το Απόσπασμα βίντεο ντοκιμαντέρ	Ναι, έπρεπε να αναφέρει το όνομα του δημιουργού	Να αναφέρει το όνομα του δημιουργού και να γραψει ένα κομμάτι από το κείμενο του δημιουργού	
Κάτοχος Μουσικής σύνθεσης με άδεια CC BY-NC-SA	Ναι, γιατί θα έπρεπε να αναφέρει τον δημιουργό.	Να βάλει την ίδια άδεια.	
Κάτοχος Γραφικού χωρίς άδεια	Δεν έχει δικαίωμα να το χρησιμοποιήσει69 69 69 69	Δεν μπορεί να το χρησιμοποιήσει γιατί δεν πήρε την άδεια από τον δημιουργό.	
Ειδικός στη Τεχνητή Νοημοσύνη για Κείμενο από	Ναι, γιατί έπρεπε να αναφέρει από πο πήρε τις πληροφορίες.	η κυρία έπρεπε να αναφέρει από πηγή τις πληροφορίες.	

τεχνητή νοημοσύνη			
----------------------	--	--	--